

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-86-130>

УДК 339.9.01

КОНЦЕПЦІЯ СТАЛИХ ФІНАНСІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

THE CONCEPT OF SUSTAINABLE FINANCE AS A NATIONAL SECURITY TOOL

Гусаревич Наталія Володимирівна

кандидат економічних наук, доцент,
Київський національний університет технологій та дизайну
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8266-8498>

Husarevych Nataliia

Kyiv National University of Technologies and Design

Стаття присвячена актуальним питанням визначення сутності концепції сталих фінансів як інструменту забезпечення національної безпеки держави. Досліджено теоретичні підходи до трактування сталого фінансування та систематизовано напрями його впливу на економічну, енергетичну, соціальну й інституційну складові безпеки. Проаналізовано окремі макроекономічні та соціальні показники України в контексті забезпечення фінансової стійкості та національної резильєнтності. Визначено практично-концептуальне значення сталих фінансів в умовах воєнного стану та розвитку національної економіки. Аргументовано необхідність посилення інвестиційних механізмів та фінансово-економічної політики держави. Обґрунтовано пріоритети розвитку сталого фінансування як основи стійкості, конкурентоспроможності та безпеки держави.

Ключові слова: сталі фінанси, національна безпека, фінансова стійкість, резильєнтність, сталий розвиток, економічна безпека.

The article is devoted to the topical issues of determining the essence of the concept of sustainable finance as a tool for ensuring the national security of the state. Theoretical approaches to the interpretation of sustainable financing are studied and the directions of its influence on the economic, energy, social and institutional components of security are systematized. Some macroeconomic and social indicators of Ukraine are analyzed in the context of ensuring financial stability and national resilience. The practical and conceptual significance of sustainable finance in the conditions of martial law and the development of the national economy is determined. The impact of sustainable financing on national security is determined through the strengthening of the economic, energy, social and institutional components. In particular, financing the development of production, innovations and support for export-oriented sectors contributes to economic growth and strengthening the financial sovereignty of the state. The country's energy autonomy is being increased through investments in renewable energy, energy efficiency and critical infrastructure. The social component is being strengthened through the development of education, medicine, the labor market and the social protection system, which forms internal social stability and resilience. The analysis of macroeconomic and social indicators of Ukraine determines the dependence of the level of national security on the effectiveness of financial policy and the state's ability to support sustainable sources of development financing. It is substantiated that the priority areas for strengthening sustainable financing in Ukraine should be ensuring budget sustainability, developing the market for green and social financial instruments, supporting the structural modernization of the economy, digitalizing public administration, financing human capital and expanding international financial cooperation. As a result, the integration of the principles of sustainable finance into the system of ensuring national security is a necessary prerequisite for strengthening national resilience, increasing the competitiveness of the economy and ensuring the long-term security of the state.

Keywords: sustainable finance, national security, financial stability, resilience, sustainable development, economic security.

Постановка проблеми. Національна безпека країни є суспільно-економічним станом, що визначає відповідний рівень захищеності національних інтересів та цінностей,

державного суверенітету та територіальної цілісності. В умовах сьогодення національна безпека формується під впливом ряду екзогенних та ендогенних факторів, зокрема,

серед яких варто виділити воєнно-політичний стан, соціально-економічний рівень розвитку та показники національної резильєнтності. За таких умов вагомим значення набуває концепція сталого розвитку, що спрямована на зниження довгострокових ризиків та формування збалансованої моделі розвитку.

За своєю сутністю принципи сталого розвитку реалізуються з урахуванням системи сталого фінансування. Сталі фінанси забезпечують дієвий перерозподіл фінансових ресурсів з урахуванням екологічних, соціальних та управлінських чинників. Таким чином, сталі фінанси є економічною категорією, спрямованою на забезпечення достатнього рівня національної безпеки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що питання впливу концепції сталих фінансів на національну безпеку посідає важливе місце у науковому дискурсі. Зокрема, група науковців Сокольська Т. В., Поліщук С. П., Шевченко К. Р. [6] визначають, що забезпечення національної безпеки має формуватися на засадах комплексного, багатовимірного підходу, поєднуючи принципи належного врядування та враховуючи концептуальні основи сталого розвитку. В продовження, Якимчук А. Ю., Кардаш О. Л., Постельжук О. П.

Якимчук О. Ф. [10] аргументують, що нова система державного управління забезпеченням соціальної безпеки України у структурі національної безпеки повинна ґрунтуватися на врахуванні запропонованих концептуальних засад досягнення соціо-еколого-економічної безпеки в умовах воєнного стану. За таких умов посилюється акцент на важливості концепції сталого розвитку в системі забезпечення національної безпеки.

Науковці Кащена Н. Б., Василішин С. І., Руденко С. В., Накісько О. В. [4] визначають, що сталий розвиток є концепцією трансформації економічної системи України для безпечної еволюції суспільства, базисом ресурсно-функціональної спроможності держави своєчасно протистояти економічним, соціальним і екологічним ризикам, які можуть загрожувати національній безпеці. Відповідно, сталі фінанси є інструментом дотримання національної безпеки. Також Феленчак Ю. Б. [8] окреслює, що концепція соціально-економічної безпеки держави є фундаментальною передумовою сталого розвитку. Уткіна М. С. [7] аргументує, що Цілі сталого розвитку не можна розглядати ізольовано від парадигми

безпеки, оскільки довгострокова стабільність можлива лише за комплексного підходу, який охоплює економічний, соціальний та екологічний виміри, а також правові та інституційні механізми їх забезпечення.

Проведений аналіз наукових джерел свідчить про важливість сталого фінансування в системі забезпечення національної безпеки.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на достатню кількість наукових досліджень з відповідної тематики, перспективним напрямом дослідження є комплексний підхід до визначення ролі сталих фінансів як інструменту забезпечення національної безпеки держави. Особливої актуальності набуває необхідність наукового обґрунтування механізмів інтеграції принципів сталих фінансів у систему національної безпеки в умовах соціально-економічної волатильності та військово-політичних викликів.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є теоретичне обґрунтування та систематизація підходів до сутності концепції сталих фінансів та визначення її ролі як інструменту забезпечення національної безпеки держави.

Для досягнення поставленої мети важливим є вирішення наступних завдань: дослідити сутність сталих фінансів; систематизувати напрями їх впливу на економічну, енергетичну, соціальну та інституційну складові національної безпеки; проаналізувати окремі макроекономічні та соціальні показники України в контексті сталого фінансування; обґрунтувати пріоритетні напрями посилення механізмів сталого фінансування для зміцнення національної резильєнтності та довгострокової безпеки держави.

Виклад основного матеріалу дослідження. Концепція сталих фінансів є дієвим механізмом, спрямованим на забезпечення макроекономічної стабільності, соціальної стійкості та національної безпеки держави [1]. Сутнісно концепція сталого фінансування полягає у формуванні, розподілі та перерозподілі ресурсів на фінансування проєктів і програм, що формують довгострокову економічну цінність, знижують ризики та сприяють зміцненню інституційної спроможності країни [5]. Відповідно до цього, сталі фінанси є елементом системи національної безпеки.

Необхідність сталих фінансів визначено в контексті дотримання економічної безпеки. Стале фінансування в системі раціонального розподілу інвестиційних ресурсів, залу-

чення додаткових фінансових ресурсів у сектори економіки, розвитку енергоефективних виробництв та модернізації інфраструктури забезпечує зростання національної економіки і посилення конкурентоспроможності.

Концепція сталих фінансів здійснює суттєвий вплив на енергетичну безпеку держави. Зокрема, сталі фінанси впливають на зниження залежності від зовнішніх енергоносіїв через залучення фінансових ресурсів у відновлювані джерела енергії, розвиток місцевої генерації, модернізація енергомереж та впровадження енергоощадних технологій сприяє. В умовах воєнного стану енергетична автономність набуває особливого значення через постійне руйнування критичної інфраструктури. Відповідно, сталий розвиток енергетичної сфери є вагомим напрямом забезпечення національної безпеки.

Соціальне спрямування сталого фінансування визначене через залучення фінансових ресурсів у розвиток системи зайнятості населення, людський капітал, фінансування освіти, медицини та соціальної інфраструктури. Стале фінансування відповідних сфер є основою суспільно-економічної стійкості, зниження рівня соціальної нерівності та зміцнення довіри громадян до державних інституцій [3]. Розвиток соціального середовища є важливою складовою внутрішньої безпеки держави. Стале фінансування спрямоване на структурну модернізацію економіки, розви-

ток критичної інфраструктури, цифровізацію управління та підтримку технологічних галузей. Такий підхід формує трансформаційний перехід від моделі відновлення до моделі сталого розвитку.

Відповідно, сталі фінанси є вагомим інструментом забезпечення національної безпеки через поєднання економічної ефективності, соціальної стабільності та екологічної стійкості. Для національної практики формування системи сталого фінансування є необхідною умовою зміцнення державної резильєнтності, підвищення конкурентоспроможності та дотримання довгострокової безпеки в умовах суспільно-економічної волатильності. У системі впливу сталого фінансування на національну безпеку вагоме значення має пункт 8 Цілей сталого розвитку, індикатор 8.1 забезпечення стійкого зростання ВВП на основі модернізації виробництва, розвитку інновацій, підвищення експортного потенціалу, виводу на зовнішні ринки продукції з високою часткою доданої вартості.

Реалізація відповідного індикатора визначає економічну складову національної безпеки, сприяє формуванню конкурентоспроможної структури економіки, зростанню продуктивності праці, збільшенню валютних надходжень та зміцненню фінансової стійкості держави. Механізми сталого фінансування є ресурсною основою структурної трансформації економіки, забезпечуючи спрямування

Рис. 1. Вплив сталих фінансів на національну безпеку держави

Джерело: сформовано автором

інвестицій у технологічне оновлення, розвиток високотехнологічних галузей і підтримку експортно орієнтованих виробництв. Такий підхід є передумовою посилення економічного суверенітету та загального рівня національної безпеки.

Індекс фізичного обсягу ВВП України визначає реальні зміни економічної активності. У продовж 2016–2019 рр. наявне помірне економічне зростання, що свідчить про поступове відновлення національної економіки, активізацію внутрішнього попиту та часткову стабілізацію макроекономічного середовища. У 2020 р. індекс знизився до 96,2 %, причинно-наслідковими зв'язками є поширення пандемії, що вплинуло на скорочення ділової активності та порушення виробничо-логістичних зв'язків. Приріст ВВП у 2021 р. має тенденцію до відновлення економічного зростання, що засвідчило адаптацію економіки до соціально-економічної волатильності.

Початок повномасштабного вторгнення 2022 року вплинув на зниження індексу фізичного обсягу ВВП до 71,2 %. Також наслідками є втрата частини виробничого потенціалу, руйнування інфраструктури, скорочення експорту та загального зниження економічної активності. У 2023 р. наявне зростання показника до 105,5 %, що формує початок відновлювальних процесів, стали адаптацію бізнесу до воєнних умов та посилення міжнародної фінансової підтримки. У контексті

дослідження сталого фінансування наведена динаміка підтверджує необхідність формування довгострокових інвестиційних механізмів, спрямованих на модернізацію виробництва, розвиток інновацій та забезпечення стійкого економічного зростання як основи зміцнення національної безпеки держави.

В системі дослідження сталого фінансування для забезпечення національної безпеки важливим є визначення динаміки досягнення Цілі сталого розвитку 1, задання 1.1. – скоротити в 4 рази рівень бідності, зокрема шляхом ліквідації її крайніх форм. Для національної практики відповідна Ціль є важливою в умовах воєнного стану для дотримання достатнього рівня соціального захисту та соціального забезпечення.

Динаміка частки бідного населення, охопленого державною соціальною підтримкою є важливим індикатором соціальної складової національної безпеки та ефективності державної політики у сфері соціального захисту. У 2015–2017 рр. наявне зростання показника, що свідчить про розширення програм соціальної допомоги та підвищення рівня адресної підтримки найбільш вразливих категорій населення. У 2018 р. частка знизилася, однак загалом залишалася на відносно високому рівні, що підтверджувало збереження соціальної спрямованості державної політики.

Починаючи з 2019 р., наявна динаміка до скорочення охоплення бідного населення

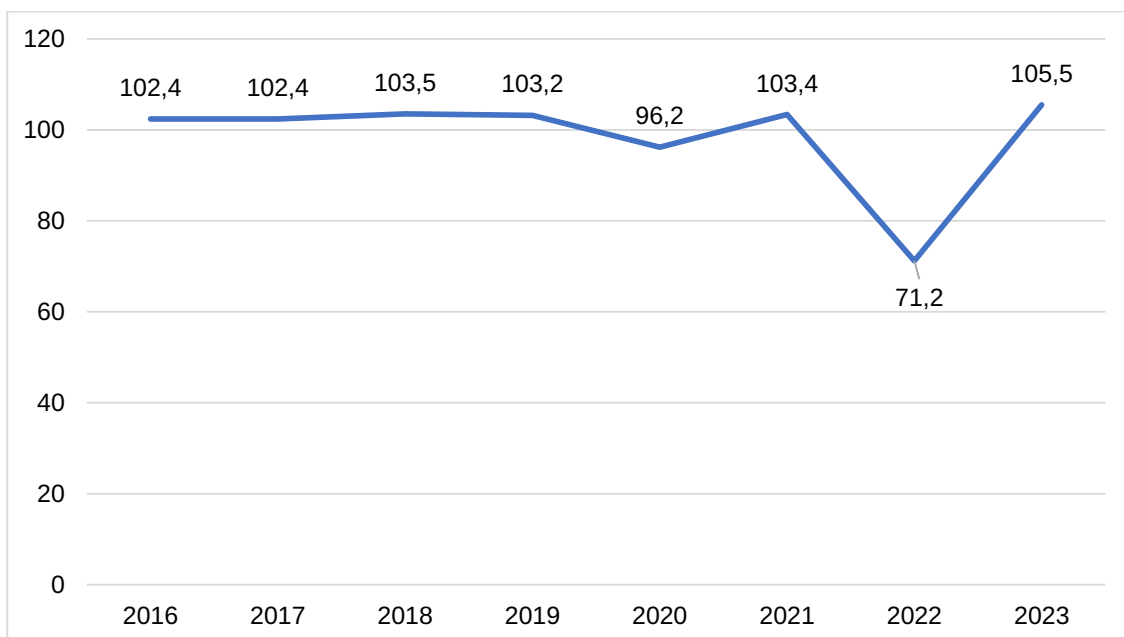

Рис. 2. Індекс фізичного обсягу ВВП, 2016–2023 рр., %

Джерело: сформовано автором на основі [2]

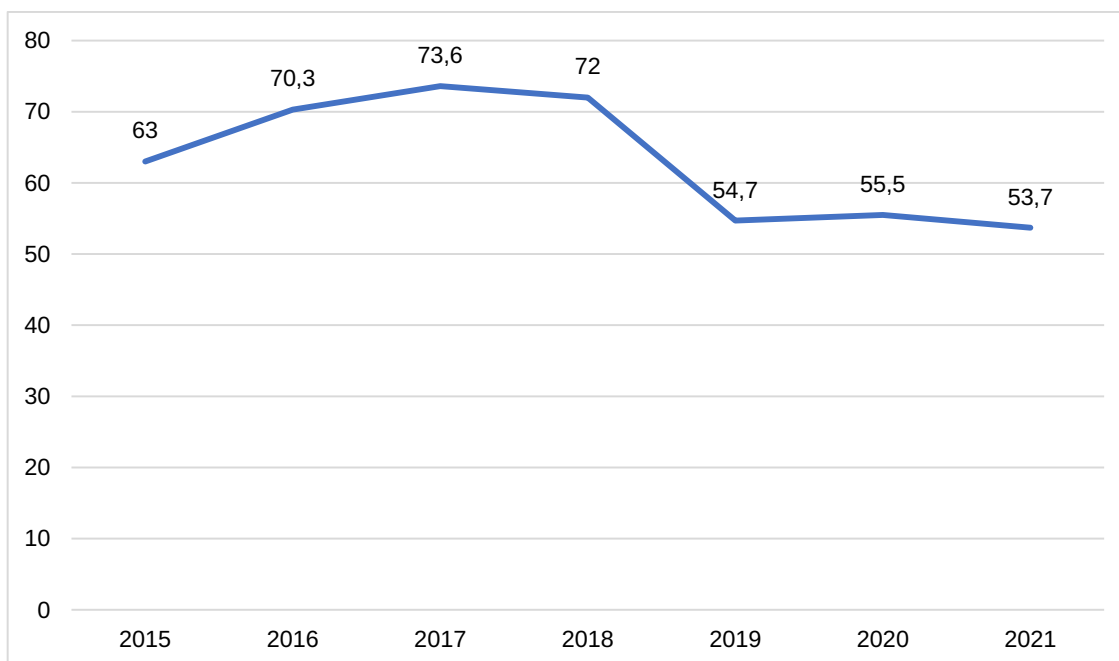

Рис. 3. Частка бідних, які охоплені державною соціальною підтримкою, в загальній чисельності бідного населення, 2015-2021 р., %

Джерело: сформовано автором на основі [2]

державною підтримкою. З початку повномасштабного вторгнення 2022 року дані відповідного показника відсутні. В системі сталого фінансування наведена динаміка підтверджує необхідність удосконалення фінансових механізмів підтримки населення, підвищення ефективності розподілу бюджетних ресурсів та розвитку соціально орієнтованих інструментів фінансування, що сприятиме зміцненню соціальної стабільності як важливої складової національної безпеки.

На основі проведеного дослідження варто зазначити, що доцільним напрямом посилення сталого фінансування у системі забезпечення національної безпеки є формування механізму бюджетної стійкості та макроекономічної резильєнтності. Важливим є удосконалення механізмів середньострокового бюджетного планування, оптимізація структури державних видатків, зниження боргових ризиків та створення фінансових резервів. Необхідним є забезпечення стійкості публічних фінансів, що визначатиме спроможність держави виконувати соціальні, оборонні та інвестиційні функції. Відповідно до цього, сталі фінанси є інструментом зниження фіскальних дисбалансів і підтримання фінансового суверенітету держави.

Вагомим напрямом є посилення інвестиційного забезпечення структурної модерніза-

ції економіки. Такий підхід сприятиме розвитку високотехнологічних галузей, інноваційної діяльності, розвитку промислового виробництва та підтримці малого і середнього бізнесу. Необхідним є розвиток ринку зелених, соціальних та інфраструктурних фінансових інструментів, зокрема облігацій цільового призначення, фондів відновлення та механізмів державно-приватного партнерства. Відповідне сприятиме диверсифікації джерел фінансування стратегічних проєктів і зниженню навантаження на державний бюджет.

Вартим уваги є посилення енергетичної безпеки через фінансування відновлюваної енергетики, модернізації мережевої інфраструктури та впровадження енергоефективних технологій. Результативними показниками стануть зниження залежності від імпортованих енергоносіїв та формування децентралізованої енергосистеми [8; 9]. Доцільним є стає фінансування цифровізації державного управління, кібербезпеки та модернізації управлінських процесів. Відповідні заходи забезпечать інституційну адаптивність держави до суспільно-економічної волатильності та військово-політичних ризиків.

Значним напрямом є розвиток соціальної складової сталого фінансування. Відповідна складова включає інвестиції у людський капітал, освіту, охорону здоров'я, ринок праці

та адресний соціальний захист населення. Задля зміцнення внутрішньої стабільності та суспільної довіри до державних інститутів важливим є підвищення якості соціальних послуг, скорочення бідності та підтримка економічної активності населення. Отже, посилення сталого фінансування є комплексним механізмом забезпечення національної безпеки, що поєднує макроекономічну стабільність, структурний розвиток економіки, соціальну стійкість та інституційну ефективність держави.

Висновки. Отже, концепція сталих фінансів є важливим інструментом забезпечення національної безпеки держави. У своєму функціоналі сталі фінанси в системі національної безпеки поєднують економічну ефективність, соціальну стабільність, екологічну збалансованість та інституційну стійкість. Сталі фінанси спрямовані на формування довгострокових фінансових механізмів, здатних забезпечувати макроекономічну стабільність та підвищувати адаптивність держави до екзогенних та ендогенних факторів впливу. В умовах воєнного стану та суспільно-економічної волатильності їх роль суттєво зростає.

Вплив сталого фінансування на національну безпеку визначено через посилення економічної, енергетичної, соціальної та інституційної складових. Зокрема, фінансування розвитку виробництва, інновацій та

підтримки експортоорієнтованих секторів сприяє економічному зростанню і зміцненню фінансового суверенітету держави. Здійснюється підвищення енергетичної автономності країни через інвестування у відновлювану енергетику, енергоефективність та критичну інфраструктуру. Відбувається посилення соціальної складової через розвиток освіти, медицини, ринку праці та системи соціального захисту формує внутрішню суспільну стійкість та резильєнтність.

Проведений аналіз макроекономічних та соціальних показників України визначає залежність рівня національної безпеки від ефективності фінансової політики та спроможності держави підтримувати сталі джерела фінансування розвитку. Обґрунтовано, що пріоритетними напрямками посилення сталого фінансування в Україні мають стати забезпечення бюджетної стійкості, розвиток ринку зелених і соціальних фінансових інструментів, підтримка структурної модернізації економіки, цифровізація державного управління, фінансування людського капіталу та розширення міжнародної фінансової кооперації. В результаті, інтеграція принципів сталих фінансів у систему забезпечення національної безпеки є необхідною передумовою зміцнення національної резильєнтності, підвищення конкурентоспроможності економіки та забезпечення довгострокової безпеки держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Platform on Sustainable Finance report: Monitoring capital flows to sustainable investments. *European Commission*. URL: <https://surl.it/pzlmzv> (дата звернення: 20.04.2026)
2. Глобальні показники Цілей сталого розвитку. Sustainable Development. URL: <https://sdg.ukrstat.gov.ua/uk/1/> (дата звернення: 20.04.2026)
3. Гусаревич Н.В. Стале фінансування в системі макроекономічного регулювання. *Інвестиції: практика та досвід* № 5/2026. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2026.5.133>
4. Кащена Н. Б., Василішин С. І., Руденко С. В., Накісько О. В. Формування інноваційної екосистеми сталого економічного відновлення і розвитку регіонів для посилення національної безпеки України. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. Том 9. № 3. С. 256 – 261.
5. Сердюк Д. Понятійно-категоріальний апарат дослідження сфери фінансування сталого розвитку. *Науковий вісник Полісся*. 2023. № 2 (27). С. 317-337
6. Сокольська Т. В., Поліщук С. П., Шевченко К. Р. Національна безпека як визначний фактор сталого розвитку у контексті взаємозв'язку публічної політики та державних інститутів. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування*. № 1, 2025. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2025-16-02-25>
7. Уткіна М.С. Цілі сталого розвитку як складова системи національної безпеки: правові та методологічні підходи. 2025. *Право та безпека*, 98(3), с. 91–101. doi: 10.32631/pb.2025.3.08 .
8. Феленчак Ю. Б. Соціально-економічна безпека держави як запорука сталого розвитку. *Академічні візії*, 2023, № 18. URL: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/1382> (дата звернення: 20.04.2026)
9. Фролов А. Сучасна архітектура категорій і понять в парадигмі фінансування сталого розвитку. *Економіка та суспільство*, 2025, № 73. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-73-3>

10. Якимчук А. Ю., Кардаш О. Л., Постельжук О. П., Якимчук О. Ф. Оцінка показників соціальної безпеки України у контексті національної безпеки держави задля досягнення цілей сталого розвитку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 13-14. С. 75–80. DOI: 10.32702/2306-6814.2020.13-14.75

REFERENCES:

1. Platform on Sustainable Finance report: Monitoring capital flows to sustainable investments. *European Commission*. URL: <https://surl.it/pzlmzv> (accessed April 20, 2026)
2. Hlobalni pokaznyky Tsilei staloho rozvytku [Global indicators of Sustainable Development Goals]. Sustainable Development. Available at: <https://sdg.ukrstat.gov.ua/uk/1/> (accessed April 20, 2026)
3. Husarevych N.V. (2026) Stale finansuvannya v systemi makroekonomichnoho rehuliuвання [Sustainable financing in the system of macroeconomic regulation]. *Investytsii: praktyka ta dosvid* [Investments: Practice and Experience], no. 5. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2026.5.133> (in Ukrainian).
4. Kashchena N.B., Vasylyshyn S.I., Rudenko S.V., Nakisko O.V. (2024) Formuvannya innovatsiinoi ekosystemy staloho ekonomichnoho vidnovlennia i rozvytku rehioniv dlia posylennia natsionalnoi bezpeky Ukrainy [Formation of an innovative ecosystem of sustainable economic recovery and regional development to strengthen the national security of Ukraine]. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniky* [Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology], vol. 9, no. 3, pp. 256–261 (in Ukrainian).
5. Serdiuk D. (2023) Poniatiino-katehorialnyi aparat doslidzhennia sfery finansuvannya staloho rozvytku [Conceptual and categorical apparatus for studying sustainable development financing]. *Naukovyi visnyk Polissia* [Scientific Bulletin of Polissia], no. 2 (27), pp. 317–337 (in Ukrainian).
6. Sokolska T.V., Polishchuk S.P., Shevchenko K.R. (2025) Natsionalna bezpeka yak vyznachnyi faktor staloho rozvytku u konteksti vzaiemozviazku publichnoi polityky ta derzhavnykh institutiv [National security as a determining factor of sustainable development in the context of interrelation between public policy and state institutions]. *Problemy suchasnykh transformatsii. Seriya: pravo, publichne upravlinnia ta administruvannya* [Problems of Modern Transformations. Series: Law, Public Management and Administration], no. 1. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2025-16-02-25> (in Ukrainian).
7. Utkina M.S. (2025) Tsili staloho rozvytku yak skladova systemy natsionalnoi bezpeky: pravovi ta metodolohichni pidkhody [Sustainable Development Goals as a component of the national security system: legal and methodological approaches]. *Pravo ta bezpeka* [Law and Safety], vol. 98(3), pp. 91–101. DOI: 10.32631/pb.2025.3.08 (in Ukrainian).
8. Felenchak Yu.B. (2023) Sotsialno-ekonomichna bezpeka derzhavy yak zaporuka staloho rozvytku [Socio-economic security of the state as a guarantee of sustainable development]. *Akademichni vizii* [Academic Visions], no. 18. Available at: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/1382> (accessed April 20, 2026) (in Ukrainian).
9. Frolov A. (2025) Suchasna arkhitektura katehorii i poniat v paradyhmi finansuvannya staloho rozvytku [Modern architecture of categories and concepts in the paradigm of sustainable development financing]. *Ekonomika ta suspilstvo* [Economy and Society], no. 73. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-73-3> (in Ukrainian).
10. Yakymchuk A.Yu., Kardash O.L., Postelzhuk O.P., Yakymchuk O.F. (2020) Otsinka pokaznykiv sotsialnoi bezpeky Ukrainy u konteksti natsionalnoi bezpeky derzhavy zadlia dosiahnennia tsilei staloho rozvytku [Assessment of social security indicators of Ukraine in the context of national security of the state to achieve sustainable development goals]. *Investytsii: praktyka ta dosvid* [Investments: Practice and Experience], no. 13–14, pp. 75–80. DOI: 10.32702/2306-6814.2020.13-14.75 (in Ukrainian).

Дата надходження статті: 17.04.2026

Дата прийняття статті: 08.05.2026

Дата публікації статті: 22.05.2026